ורבי יהודה האי [1]ועניתה ואמרה מאי עביד ליה מיבעי ליה לאגמורי ללוים דבלשון הקודש ולילף קול ממשה ענייה ענייה גמיר קול קול לא גמיר תניא נמי הכי רבי יהודה אומר כל מקום שנאמר כה ככה ענייה ואמירה אינו אלא לשון הקודש כה [2]כה תברכו ככה דחליצה ענייה ואמירה דלוים: ברכות וקללות כיצד כיון שעברו ישראל את הירדן כו': תנו רבנן [3]הלא המה בעבר הירדן מעבר לירדן ואילך דברי רבי יהודה אחרי דרך מבוא השמש מקום שחמה זורחת בארץ הכנעני היושב בערבה אלו הר גריזים והר עיבל שיושבין בהם כותיים מול הגלגל סמוך לגלגל אצל אלוני מורה שכם ולהלן הוא אומר [4]ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה מה אלון מורה האמור להלן שכם אף כאן שכם (א) תניא אמר רבי אלעזר ברבי יוסי בדבר זה זייפתי ספרי כותיים אמרתי להם זייפתם תורתכם ולא העליתם בידכם כלום שאתם אומרים אלוני מורה שכם אף אנו מודים שאלוני מורה שכם אנו למדנוה בגזרה שוה אתם במה למדתום °רבי אלעזר אמר הלא המה בעבר הירדן סמוך לירדן (ב) דאי מעבר הירדן ואילך הלא כתיב [5]והיה בעברכם את הירדן אחרי דרך מבוא השמש מקום שהחמה שוקעת בארץ הכנעני ארץ חוי היא היושב בערבה והלא בין הרים וגבעות הן יושבין מול הגלגל והלא לא ראו את הגלגל רבי אליעזר ב"י אומר לא בא הכתוב אלא להראות להן דרך בשניה כדרך שהראה להן בראשונה דרך בדרך לכו ולא בשדות וכרמים היושב בישוב לכו ולא במדברות בערבה בערבה לכו ולא בהרים וגבעות תנו רבנן °כיצד עברו ישראל את הירדן בכל יום ארון נוסע אחר שני דגלים והיום נסע תחילה שנאמר [6]הנה ארון הברית אדון כל הארץ עובר לפניכם בכל יום ויום לוים נושאין את הארון והיום נשאוהו כהנים שנאמר [7]והיה כנוח כפות רגלי הכהנים נושאי ארון ה' וגו' תניא °רבי יוסי אומר בשלשה מקומות נשאו כהנים את הארון כשעברו את הירדן וכשהסיבו את יריחו וכשהחזירוהו למקומו

וכיון

ורבי יהודה האי. גזירה שוה לעניה ואמירה מאי עביד ליה: **עניה עניה גמר.** גזירה שוה לעניה עניה למד מרבו ג"ש דקול קול לא שמע ואין האדם דן ג"ש (ג) אא"כ קבלה: **כל מקום שנאמר כה ככה עניה ואמירה.** כדבר התלוי בדיבור אינו אלא לשון קודש: ה"ג **כה ככה תברכו.** כלומר לענין נשיאות כפים איתמר דילפי לה רבנן לקמן (דף לח.) בגזירה שוה ואתא ר' יהודה למימר בגופה כתיב: ה"ג **ככה דחליצה עניה ואמירה דלוים.** ולא גרסינן מלוים. כלומר לענין לוים אמר דילפי לה רבנן בקול קול ואתא איהו למימר דמעניה עניה ילפה מיבמה דכתיב בה ככה: **הלא המה בעבר הירדן.** כשהיו ישראל במדבר נאמר להם סימני הר גריזים ועיבל ומקומם שהם בעבר השני של ירדן ישראל היו למזרח הירדן כדכתיב בני גד ובני ראובן לקחו נחלתן מעבר לירדן יריחו קדמה מזרחה (יהושע יג)[ד] ונאמר להם שההרים האלה במערב הירדן (ג) ואילך הרבה להלן מן הירדן לצד מערב ולא סמוך לירדן: **אחרי דרך מבוא השמש.** ומהו מבוא השמש זהו מזרח שהשמש בא משם כלומר רחוק ממזרחו של ירדן ומצינו בבראשית רבה[ה] כל מקום שנאמר אחרי מופלג: **שיושבים בהם כותיים.** עכשיו הן יושבין בהן שהושיבן בהם סנחריב כשהגלה עשרת השבטים דכתיב ויבא מלך אשור (ד) אנשים מבבל ומכותה ומעוא וגו' ויושיבם בערי שמרון (מלכים ב יז) והנך ערי שומרון ניהו כדתניא במתניתין[ו] שבשומרון: **תניא** לא גרס דכולה חדא מתניתא היא בספרי[ז]: **ספרי כותיים.** שיש להם תורה שבכתב ואינן מאמינים בתורה שבעל פה: **בעברכם.** משמע בו ביום תקימו את האבנים בהר עיבל: **אחרי דרך.** מופלג מן המערב דאחרי לשון הפלגה והאי מבוא השמש מערב הוא לשון כי בא השמש (בראשית כח) מקום שחמה שוקעת מופלג משקיעתה והיינו לצד מזרח סמוך לירדן מיד: **בארץ הכנעני ארץ החוי היא.** בניחותא. איזה ארץ הכנעני אלא ארץ החוי דהא שכם חוי היא דכתיב (שם לג) ויבא יעקב שלם וגו' וכתיב (שם לד) שכם בן חמור החוי נשיא הארץ: **היושב בערבה.** אינו אלא הרים: **מול הגלגל.** רחוקים מן הגלגל הם והסימנים הללו לא עליהם נאמרו ולמה נאמרו: **ר"א בן יעקב אומר לא בא הכתוב כו'.** ורבי אלעזר נמי אדרבי אליעזר בן יעקב סמך וכוותיה מפרש לקרא: **כדרך שהראה להם בראשונה.** כשאתם ממצרים בעמוד ענן לנחותם הדרך כך בא עכשיו ליישר דרכיהם ולהורותם הדרך לפי שגלוי לפניו שעתיד הענן לפסוק במיתת משה ולא ילך עם יהושע הורה להם לאחר שיעברו את הירדן לכבוש את הארץ ילכו דרך כבושה ודרך ח)יישוב ודרך ארץ הכנעני שהיא ערבה ואל יקיפו סמוך לשפת הירדן דרך ארץ החוי שהיא הרים וגבעות אלא יכנסו לתוכה מלד מערב רחוק מן הירדן ויקיפו ויכבשו: **אחר שני דגלים.** כדכתיב בפרשת נשא[ט] גבי מסעות דגלים: **לפניכם.** משמע לפני כולכם: **בכל יום היו הלוים נושאים.** בני קהת כדכתיב ומשמרתם הארון והשולחן וגו' (במדבר ג): **וכשסיבבו את יריחו.** כדכתיב[י] ויקרא יהושע בן נון אל הכהנים ויאמר אליהם שאו את ארון ברית ה' וגו': ° **וכשהחזירוהו למקומו.** בימי שלמה לבית קדשי הקדשים דכתיב ויבאו כל זקני ישראל וישאו הכהנים את הארון (מלכים א ח) והיינו החזירוהו למקומו שכשהגלה בימי עלי מתוך בית קדשי הקדשים של משכן שעשה משה משם נוטל (ש"א ד) שהמשכן נקבע בשילה וכשהחזירוהו פלשתים (שם ו) לא היה לו מקום קבוע שהרי חרב משכן שילה ונשתהא בבית אבינדב (שם ז) ומשם הביאו דוד לסוף עשרים שנה לבית עובד אדום (ש"ב ו) ומשם לעיר דוד (שם) עד שבנה שלמה את בית המקדש ובנה לו הדביר לפנים מן ההיכל ואמה טרקסין חוללת במקום הפרוכת והוא קרוי מקומו המיוחד כדכתיב ויביאו הכהנים את ארון ברית ה' אל מקומו אל דביר הבית וגו' (מ"א ח):

וכיון

דב"ש וב"ה תמיה לרבי כיון להטיל הכתוב ככה בין קריאה למעשה [נימא] דלעכבו תרוייהו ומי איכא למימתה אדרבה הוה לן למימר אליבא דרבי יהודה אפילו אי לא הוה כתיב אלא כה דקריאה מעכבא ולא מעשה דהא שמעינן ליה בפ"ק דר"ה (דף ט:) דמקרא נדרש לפניו ולא לאחריו דאמר יוכל אע"פ שלא שמטו אע"פ שלא תקעו יכול אע"פ שלא שילחו ת"ל היא דברי רבי יהודה ומפרש טעמא מקרא נדרש לפניו ולא לאחריו ולא לפני פניו כלומר עיכובא דהיא נדרש דוקא אוקראתם דרור שלפניו ולא אושבתם איש אל אחוזתו של אחריו ולא אתקיעה שלפני פניו וי"ל דה"פ ורבי יהודה האי דמעשה מעכב מכה ככה דאי לא הוי כתיב אלא כה ה"א דדרשינן ליה דוקא אקריאה שלפניו להכי כתיב ככה יתירא למדרשיה נמי אמעשה שלאחריו:

מול הגלגל סמוך לגלגל. משמע מקום הרואה את הגלגל כדאמר (חולין דף יט.) ממול ערפו מול הרואה את העורף ולהכי אמר רבי אלעזר מול הגלגל והלא לא ראו את הגלגל ירושלמי מה מקיים ר"א הר גריזים והר עיבל שתי גבשושית היו עשוי וקראו זה הר גריזים וזה הר עיבל על דעתיה דרבי יהודה מאה ועשרים מיל הלכו באותו היום על דעת ר"א לא זזו ממקומם ותו בירושלמי דר' ישמעאל אומר כל ביאות שנאמרו בתורה לאחר י"ד שנים נאמרו ז' שנים שכיבשו ושבע שנים שחילקו ודכוותיה לא נאמר ברכות וקללות אלא לאחר י"ד שנים איתיב ר' חנינא קמיה ר' מנא והכתיב והיה בעברכם את הירדן תקימו את האבנים האלה א"ל אבנים הקימו אותם מיד ברכות וקללות לאחר י"ד שנים נאמרות:

וכשהחזירוהו למקומו. ואי קשה והא בדברי הימים (ב ה) כתיב וישאו הלוים את הארון תריץ דהאי אחד מכ"ד מקומות שנקראו הכהנים לוים דהא כתיב התם ויעלו את הארון ואת אהל מועד וגו' וכתיב העלו אותם הכהנים הלוים ופירוש הכהנים הארון והלוים אהל מועד וכליו וכתיב ויביאו הכהנים את ארון ברית ה' אל מקומו וכתיב במלכים וישאו הכהנים את הארון וכתיב ויעלו את ארון ה' ואת אהל מועד וגו' וכתיב ויעלו אותם הכהנים והלוים אי נמי הכהנים נטלוהו ממקומו אשר נטה לו דוד ומסרוהו ללוים והלוים נשאו עד ההיכל והכניסוהו הכהנים לדביר הרי כל המקראות מקויימים ועל זה אמר רבי יוסי כשהחזירוהו למקומו:

יותר

תורה אור השלם

1. ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו מעל רגלו וירקה בפניו וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו: דברים כה ט

2. דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם: במדבר ו כג

3. הלא המה בעבר הירדן אחרי דרך מבוא השמש בארץ הכנעני הישב בערבה מול הגלגל אצל אלוני מורה: דברים יא ל

4. ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה והכנעני אז בארץ: בראשית יב ו

5. והיה בעברכם את הירדן תקימו את האבנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום בהר עיבל ושדת אותם בשיד: דברים כז ד

6. הנה ארון הברית אדון כל הארץ עבר לפניכם בירדן: יהושע ג יא

7. והיה כנוח כפות רגלי הכהנים נשאי ארון יי אדון כל הארץ במי הירדן מי הירדן יכרתון המים הירדים מלמעלה ויעמדו נד אחד: יהושע ג יג

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"ח], ב) [שם], ג) [פסחים סו.], ד) [נ"ל במדבר לג רש"ש], ה) [פרשה מד ה], ו) [לעיל לג.], ז) [רא"ה יא לג], ח) ס"א מישור, ט) [נ"ל בהעלותך. במדבר י], י) [יהושע ו],

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אף כאן שכם (תניא) תוס' ונ"ב רש"י ל"ג ליה ובילקוט פ' ראה נמי ליתיה: (ב) שם סמוך לירדן דכתיב והיה בעברכם כצ"ל ותיבות דאי מעבר הירדן ואילך הלא נמחק ונ"ב כך הוא בילקוט: (ג) רש"י ד"ה הלא המה וכו' במערב הירדן מעבר הירדן ואילך הרבה: (ד) ד"ה יושבין וכו' מלך אשור מבבל ומכותא ומעוה וגו' וישב בערי כצ"ל ותיבת אנשים נמחק:

◆

גליון הש"ס

גמ' רבי אלעזר אמר וכו'. עיין בבכור שור ריש ברכות: רש"י ד"ה ובשהחזירוהו למקומו. ומצינו עוד שנשאוהו הכהנים כשהיה דוד בורח מפני אבשלום דכתיב בשמואל ב' ט"ו ויבא צדוק ואביתר את ארון אלהים ירושלים וי"ל כיון דנכלל בכלל החזרת מקומו מקרי חד. ועיין רד"ק ביהושע ג' בפסוק והכהנים הלוים נושאים אותו:

◆

מוסף רש"י

ארון הברית אדון כל הארץ. ברית של הקב"ה שהוא אדון כל הארץ (יהושע ג יא). עובר לפניכם מקדים לפניכם ליכנס לתוך הירדן (שם).